

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (yhdeksäs jaosto)

19 päivänä huhtikuuta 2018 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alan hankintamenettelyt – Direktiivi 2004/17/EY – Hinnan tarkistamisvelvollisuus hankintasopimuksen tekemisen jälkeen – Tällaista velvollisuutta ei ole direktiivissä 2004/17/EY, eikä se johdu SEUT 56 artiklan ja direktiivin 2004/17/EY taustalla olevista yleisistä periaatteista – Rautatieliikenteeseen liittyvät puhtaanapito- ja ylläpitopalvelut – SEU 3 artiklan 3 kohta – SEUT 26, SEUT 57, SEUT 58 ja SEUT 101 artikla – Pääasian oikeusriitaan liittyviä tosiseikkoja ja syitä, joiden vuoksi vastaus ennakkoratkaisukysymyksiin on tarpeen, koskevien riittävien täsmennysten puuttuminen – Tutkimatta jättäminen – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 16 artikla – Kansallisen oikeuden säännökset, joilla ei sovelleta unionin oikeutta – Toimivallan puuttuminen

Asiassa C-152/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Consiglio di Stato (ylin hallintotuomioistuin, Italia) on esittänyt 24.11.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 24.3.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Consorzio Italian Management ja

Catania Multiservizi SpA

vastaan

Rete Ferroviaria Italiana SpA,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Vajda (esittelevä tuomari) sekä tuomarit E. Juhász ja C. Lycourgos,

julkisasiamies: M. Bobek,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi SpA, edustajinaan E. Giardino ja A. Cariola, avvocati,
- Rete Ferroviaria Italiana SpA, edustajanaan U. Cossu, avvocato,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan S. Fiorentino, avvocato dello Stato,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään M. J. García-Valdecasas Dorrego,
- Euroopan parlamentti, asiamiehinään L. Visaggio ja R. van de Westelaken,
- Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään E. Moro ja M. Balta,
- Euroopan komissio, asiamiehinään G. Gattinara ja P. Ondrůšek,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEU 3 artiklan 3 kohdan, SEUT 26, SEUT 56–58 ja SEUT 101 artiklan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 16 artiklan sekä vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/17/EY (EUVL 2004, L 134, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 30.11.2011 annetulla komission asetuksella (EU) N:o 1251/2011 (EUVL 2011, L 319, s. 43) (jäljempänä direktiivi 2004/17), tulkintaa sekä direktiivin 2004/17 pätevyyden arviointia.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa valittajina ovat Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi SpA ja vastapuolena on Rete Ferroviaria Italiana SpA (jäljempänä RFI) ja jossa on kyse viimeksi mainitun kieltäytymisestä hyväksyä niiden vaatimusta siitä, että muun muassa rautatieasemien puhtaanapitopalveluita koskevan hankintasopimuksen hintaa tarkistetaan tämän hankintasopimuksen tekemisen jälkeen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivissä 2004/17 säädetään hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta direktiivin 3–7 artiklassa tarkoitetuilla erityisaloilla, joihin kuuluvat kuljetuspalvelut.
- 4 Tämän direktiivin I osaston III luvussa ("Yleiset periaatteet") olevassa 10 artiklassa, jonka otsikko on "Hankintasopimusten teossa noudatettavat periaatteet", säädetään seuraavaa:

"Hankintayksiköiden on kohdeltava taloudellisia toimijoita yhdenvertaisesti ja syrjimättä sekä toimittava avoimesti."

- 5 Kyseisen direktiivin 16 artiklan, jonka otsikko on "Julkisten hankintojen kynnysarvot", sanamuoto on seuraava:

"Tätä direktiiviä sovelletaan hankintasopimukseen, joita ei jätetä sen soveltamisalan ulkopuolelle 19–26 artiklassa tarkoitettujen poikkeusten tai kyseistä toimintoa koskevan 30 artiklan nojalla ja joiden ennakoitu arvo ilman arvonlisäveroa vastaa vähintään seuraavia kynnysarvoja:

- a) 400 000 [euroa] tavaroita ja palveluja koskevien hankintasopimusten osalta

– –”

- 6 Saman direktiivin 20 artiklan, jonka otsikkona on ”Hankintasopimukset, jotka tehdään muutoin kuin tässä direktiivissä tarkoitetun toiminnon harjoittamiseksi tai tällaisen toiminnon harjoittamiseksi kolmannessa maassa”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä ei sovelleta hankintasopimuksiin, joita hankintayksiköt tekevät muutoin kuin saman direktiivin 3–7 artiklassa tarkoitetun toiminnon harjoittamiseksi – –”

- 7 Direktiivin 2004/17 55 artiklan, jonka otsikko on ”Hankintasopimuksen tekoperusteet”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Rajoittamatta tietyistä palveluista suoritettavia korvauksia koskevien kansallisten lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten soveltamista hankintayksiköiden on käytettävä seuraavia hankintasopimuksen tekoperusteita:

a) jos hankintasopimus tehdään hankintayksikön kannalta kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen perusteella, kyseisen hankintasopimuksen kohteeseen liittyviä eri perusteita: esimerkiksi toimitus- tai toteutusaikaa, käyttökustannuksia, taloudellisuutta, laatua, esteettisiä ja toiminnallisia ominaisuuksia, ympäristönäkökohtia, teknisiä ansioita, huoltoa ja teknistä tukea, sitoutumista varaosien toimittamiseen, toimitusvarmuutta ja hintaa; tai

b) yksinomaan alinta hintaa.”

- 8 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Ennakkoratkaisupyyntöön on sisällytettävä unionin tuomioistuimelle esitettävien ennakkoratkaisukysymysten lisäksi

a) yhteenveto oikeudenkäynnin kohteesta ja asiaa koskevista tosiseikoista, siten kuin ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on ne todennut, tai ainakin selostus niistä tosiseikoista, joihin kysymykset perustuvat

– –

c) selostus niistä syistä, joiden vuoksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on ryhtynyt tarkastelemaan kysymystä unionin oikeuden tiettyjen säännösten tulkinnasta tai pätevyydestä, sekä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteama yhteys kyseisten säännösten ja pääasian oikeudenkäynnissä sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten välillä.”

Italian oikeus

- 9 Julkisia rakennusurakoita sekä julkisia palvelu- ja tavarahankintoja koskevista sopimuksista direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY täytäntöön panemiseksi annetusta säännöstöstä 12.4.2006 annetun asetuksen nro 163 (decreto legislativo n. 163 – Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE; GURI nro 100, Supplemento ordinario, 2.5.2006; jäljempänä asetus nro 163/2006) 2 §:n 4 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos tämä säännöstö ei sisällä nimenomaisia säännöksiä, 1 §:ssä tarkoitettujen tahojen sopimukseen perustuvaa toimintaa säännellään siviilikoodeksin säännöksillä.”

- 10 Asetuksen nro 163/2006 115 §:ssä, jonka otsikko on ”Hintojen mukauttaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Kaikkiin määräaikaisesti tai toistaiseksi täytäntöön pantaviin palvelu- ja tavarahankintoja koskeviin sopimuksiin on sisällytettävä hinnan säännöllistä tarkistamista koskeva lauseke. Tarkistaminen tehdään tavara- ja palveluhankinnoista vastaavien johtajien toteuttaman 7 §:n 4 momentin c kohdassa ja 5 momentissa tarkoitettuihin tietoihin perustuvan tutkimuksen perusteella.”

- 11 Tämän asetuksen 115 § ei kuulunut niihin kyseisen asetuksen säännöksiin, joita sen 206 §:n nojalla sovellettiin niiden erityisalojen hankintasopimuksiin, jotka vastaavat direktiivin 2004/17 3–7 artiklassa tarkoitettuja erityisaloja.

- 12 Siviilikoodeksin (codice civile) 1664 §:n, jonka otsikko on ”Täytäntöönpanon kalleus tai vaikeudet”, 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Kun yllättävien olosuhteiden vuoksi raaka-aine- tai työvoimakustannukset nousevat tai laskevat siten, että sovittu kokonaishinta nousee tai laskee yli kymmenesosalla, hankintaviranomainen tai toimeksiantaja voi pyytää hinnan tarkistamista. Hintoja voidaan tarkistaa yksinomaan kymmenesosan ylittävältä osalta.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 13 RFI päätti tehdä pääasian valittajien kanssa hankintasopimuksen, joka koskee Direzione compartimentale movimento di Cagliariin (Cagliarin liikenteen alueellinen osasto, Italia) toimivallan alueella eri paikoissa asemilla, laitoksissa, toimistotiloissa ja verstailla sijaitsevien tilojen ja muiden yleisölle avointen tilojen puhtaanapitopalveluita, siistimistä ja oheispalveluita. Sopimus sisälsi nimenomaisen lausekkeen sopimuksen mukaisen hinnan tarkistamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, jotka poikkesivat siviilikoodeksin 1664 §:ssä säädetystä.

- 14 Kyseisen hankintasopimuksen täytäntöönpanon aikana pääasian valittajat vaativat RFI:ltä aiemmin sovitun hankintasopimuksen mukaisen hinnan tarkistamista henkilöstömenojen kasvusta aiheutuneiden sopimuksen mukaisten kustannusten nousun huomioon ottamiseksi. RFI hylkäsi tämän vaatimuksen 22.2.2012 tekemällään päätöksellä.

- 15 Tämän hylkäämisen jälkeen pääasian valittajat nostivat Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna (Sardinian alueellinen hallintotuomioistuin, Italia) kanteen, jossa ne vaativat kyseisen päätöksen kumoamista.

- 16 Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna hylkäsi kanteen 11.6.2014 antamallaan tuomiolla. Kyseinen tuomioistuin katsoi, että asetuksen nro 163/2006 115 §:ää ei voitu soveltaa pääasiassa kyseessä olevan hankintasopimuksen kaltaisiin erityisaloja koskeviin hankintasopimuksiin. Kyseinen tuomioistuin nimittäin katsoi, että asemien, laitosten, toimistotilojen ja verstaiden puhtaanapitopalvelut olivat liitännäisiä erityisalojen toiminnan harjoittamiseen nähden, sillä ne koskivat rautatieliikenneverkoston kannalta tarpeellisia osia. Kyseinen tuomioistuin totesi lisäksi, ettei hintojen tarkistaminen ollut myöskään siviilikoodeksin 1664 §:n nojalla pakollista, kun otetaan huomioon se, että sopimuksen osapuolet voivat poiketa tästä säännöksestä sisällyttämällä sopimukseen lausekkeen, jolla rajoitetaan hinnan tarkistamista, kuten pääasiassa on tapahtunut.

- 17 Pääasian valittajat valittivat tästä tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen ja väittivät ensimmäisessä ja toisessa valitusperusteessaan, että asetuksen nro 163/2006 115 §:ää tai vaihtoehtoisesti siviilikoodeksin 1664 §:ää voitiin – toisin kuin Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna oli todennut – soveltaa pääasiassa kyseessä olevaan hankintasopimukseen. Lisäksi pääasian valittajat väittivät, etteivät varsinkaan asetuksen nro 163/2006 115 ja 206 § ole unionin oikeuden mukaisia, ja väittivät, että nämä säännökset, siltä osin kuin niillä pyritään epäämään hintojen tarkistaminen

liikenteen alalla ja erityisesti liitännäisissä puhtaanapitosopimuksissa, olivat erityisesti SEU 3 artiklan 3 kohdan, SEUT 26 artiklan, SEUT 101 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen sekä direktiivin 2004/17 vastaisia. Kansallinen säännöstö on niiden mukaan unionin lainsäädäntöön nähden kohtuuton ja perusteeton. Kyseinen säännöstö on myös epäoikeudenmukaisen suhteeton ja omiaan asettamaan puhtaanapitoa koskevan julkisen hankinnan sopimuspuoleksi valitun yrityksen alisteiseen ja heikkoon asemaan julkiseen yritykseen nähden, mikä johtaa epäoikeudenmukaiseen ja suhteettomaan sopimusepätasapainoon ja muuttaa markkinoiden toimintasääntöjä. Jos hintojen tarkistamisen epääminen kaikissa erityisaloilla tehdyissä ja sovelletuissa sopimuksissa johtuu suoraan direktiivistä 2004/17, kyseinen direktiivi on pääasian valittajien mukaan pätemätön.

- 18 Siltä osin kuin kyse on pääasian valittajien ensimmäisestä valitusperusteesta, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ilmaisee aikovansa hylätä sen ja vahvistaa Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna analyysin, jonka mukaan pääasiassa kyseessä oleva hankintasopimus kuuluu erityisaloihin sovellettavien asetuksen nro 163/2006 säännösten soveltamisalaan, koska sillä on niihin toiminnallinen yhteys. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa aikovansa hylätä myös pääasian valittajien toisen valitusperusteen sillä perusteella, että näillä säännöksillä on etusija siviilikodeksin 1664 §:ään nähden, koska ne ovat pakottavia, että pääasian asianosaiset ovat sopineet nimenomaisesta säännöstä, jolla poiketaan tästä pykälästä, ja ettei kyseisessä pykälässä tarkoitettu ”yllättäviä olosuhteita” koskeva edellytys täytynyt nyt kyseessä olevassa tapauksessa. Kyseinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että koska se toimii asiassa viimeisenä oikeusasteena ja koska pääasian valittajat ovat esittäneet sille tätä koskevan pyynnön, sen asiana on tarkistaa, onko erityisesti asetuksen nro 163/2006 206 § unionin oikeuden mukainen, kun kyseisessä pykälässä suljetaan pois kyseisen asetuksen 115 §:n sovellettavuus paitsi erityisalojen hankintasopimuksiin, tuomioistuimen tulkinnan kautta myös sellaisia palveluja koskeviin hankintasopimuksiin, joilla – vaikka ne eivät koske erityisaloja – on niihin toiminnallinen yhteys. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo lisäksi, että sen on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan esitettävä unionin tuomioistuimelle pääasian valittajien esittämä kysymys direktiivin 2004/17 pätevydestä.
- 19 Näissä olosuhteissa Consiglio di Stato (ylin hallintotuomioistuin, Italia) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko sellainen kansallisen oikeuden tulkinta, jolla evätään hintojen tarkistaminen – – erityisaloihin liittyvissä hankintasopimuksissa, erityisesti siltä osin kuin kyse on hankintasopimuksista, joilla on muu kohde kuin direktiivissä 2004/17 tarkoitetuilla hankintasopimuksilla mutta joilla on viimeksi mainittuihin toiminnallinen yhteys, unionin oikeuden (erityisesti SEU 3 artiklan 3 kohdan, SEUT 26, SEUT 56–58 ja SEUT 101 artiklan ja [perusoikeuskirjan] 16 artiklan) ja kyseisen direktiivin mukainen?
- 2) Onko direktiivi 2004/17 (mikäli katsotaan, että hintojen tarkistamisen epääminen kaikissa – – erityisaloilla tehdyissä ja sovelletuissa hankintasopimuksissa perustuu suoraan direktiiviin) Euroopan unionin periaatteiden (erityisesti SEU 3 artiklan 1 kohdan, SEUT 26, SEUT 56–58 ja SEUT 101 artiklan ja [perusoikeuskirjan] 16 artiklan) vastainen ’sen vuoksi, että se on epäoikeudenmukainen, suhteeton ja vääristää sopimustasapainoa ja siten tehokkaiden markkinoiden sääntöjä’?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 20 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko SEU 3 artiklan 3 kohtaa, SEUT 26, SEUT 56–58 ja SEUT 101 artiklaa, perusoikeuskirjan 16 artiklaa sekä direktiiviä 2004/17 tulkittava siten, että ne ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevien kaltaisille kansallisen oikeuden säännöille, joissa ei säädetä hintojen säännöllisestä tarkistamisesta kyseisessä direktiivissä tarkoitettuja aloja koskevien hankintasopimusten tekemisen jälkeen.
- 21 Aluksi on huomautettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten yhteistyön puitteissa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllisen unionin oikeuden tulkinnan tarve edellyttää, että kansallinen tuomioistuin noudattaa tunnollisesti ennakkoratkaisupyynnön sisältöä koskevia vaatimuksia, jotka on mainittu nimenomaisesti unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklassa, josta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen oletetaan olevan tietoinen (tuomio 26.7.2017, Persidera, C-112/16, EU:C:2017:597, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Nämä edellytykset mainitaan myös unionin tuomioistuimen antamissa suosituksissa tuomioistuimille ennakkoratkaisupyyntöjen tekemisestä (EUVL 2012, C 338, s. 1).
- 22 Kuten työjärjestyksen 94 artiklan a ja c alakohdassa todetaan, on siis välttämätöntä, että ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevaan päätökseen sisältyy yhtäältä yhteenveto asiaa koskevista tosiseikoista, tai ainakin selostus niistä tosiseikoista, joihin kysymykset perustuvat, ja toisaalta selostus niistä syistä, joiden vuoksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on ryhtynyt tarkastelemaan kysymystä unionin oikeuden tiettyjen säännösten tulkinnasta tai pätevyydestä, sekä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteama yhteys kyseisten säännösten ja pääasian oikeudenkäynnissä sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten välillä (ks. vastaavasti tuomio 26.7.2017, Persidera, C-112/16, EU:C:2017:597, 28 ja 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 23 Tältä osin on korostettava, että ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä ei ole mitään selitystä SEU 3 artiklan 3 kohdan sekä SEUT 26, SEUT 57, SEUT 58 ja SEUT 101 artiklan tulkinnan merkityksellisyydestä pääasian oikeusriidan ratkaisemisen kannalta. Sama koskee SEUT 56 artiklaa siltä osin kuin se koskee muita seikkoja kuin niitä, joita unionin tuomioistuin tarkastelee tämän tuomion 32 kohdassa.
- 24 Tämän vuoksi ensimmäinen kysymys on jätettävä tutkimatta tältä osin.
- 25 Ensimmäiseksi on niin, että siltä osin kuin kyse on direktiivin 2004/17 ja sen taustalla olevien yleisten periaatteiden tulkinnasta, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että pääasiassa kyseessä oleva hankintasopimus kuuluu tämän direktiivin alaan, koska sen on tehnyt siinä tarkoitettu hankintaviranomainen, tässä RFI, ja koska sillä on toiminnallinen yhteys rautatieliikenteeseen, joka kuuluu kyseisen direktiivin soveltamisalaan.
- 26 Tältä osin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että direktiiviä 2004/17 sovelletaan todellakin paitsi hankintasopimuksiin, jotka tehdään jollakin sen 3–7 artiklassa nimenomaisesti mainitulla alalla, myös hankintasopimuksiin, jotka, vaikka ne ovat luonteeltaan erilaisia ja voisivat näin ollen sellaisinaan kuulua normaalisti julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/18/EY (EUVL 2004, L 134, s. 114) soveltamisalaan, palvelevat direktiivissä 2004/17 määriteltujen toimintojen harjoittamista. Näin ollen siltä osin kuin hankintayksikön tekemä hankintasopimus liittyy toimintaan, jota tällainen yksikkö harjoittaa kyseisen direktiivin 3–7 artiklassa tarkoitetuilla aloilla, hankintasopimukseen on sovellettava direktiivissä 2004/17 säädettyjä menettelyjä (ks. vastaavasti tuomio 10.4.2008, Ing. Aigner, C-393/06, EU:C:2008:213, 56–59 kohta).

- 27 Lisäksi on todettava, että vaikka ennakkoratkaisupyyntöön esittämistä koskeva päätös ei sisällä mitään tietoa pääasiassa kyseessä olevan hankinnan arvosta, unionin tuomioistuimen hallussa olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että tämä arvo ylittää kyseisen direktiivin soveltamisen merkityksellisen kynnysarvon, joksi on sen 16 artiklan a alakohdassa vahvistettu 400 000 euroa.
- 28 Näin ollen direktiivi 2004/17 on merkityksellinen vastattaessa ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen.
- 29 Tältä osin on todettava, ettei mistään kyseisen direktiivin säännöksestä ilmene, että sitä olisi tulkittava siten, että se olisi esteenä asetuksen nro 163/2006 115 ja 206 §:n kaltaisille kansallisen oikeuden yhdessä luetuille säännöille, joissa ei säädetä hintojen säännöllisestä tarkistamisesta samassa direktiivissä tarkoitettuja aloja koskevien hankintasopimusten tekemisen jälkeen, koska tässä direktiivissä ei aseteta jäsenvaltioille mitään nimenomaista velvoitetta antaa säännöksiä, joissa vaadittaisiin, että hankintayksikkö tarkistaa hintaa ylöspäin sopimuskumppaninsa hyväksi hankintasopimuksen tekemisen jälkeen.
- 30 Myöskään direktiivin 2004/17 taustalla olevat yleiset periaatteet, erityisesti tämän direktiivin 10 artiklassa vahvistettu yhdenvertaisen kohtelun periaate ja siitä seuraava avoimuusvelvollisuus, eivät ole esteenä tällaisille säännöille. Päinvastoin on niin, ettei ole poissuljettua, että hinnan tarkistaminen hankintasopimuksen tekemisen jälkeen saattaa olla tämän periaatteen ja tämän velvollisuuden vastaista (ks. analogisesti tuomio 7.9.2016, Finn Frogne, C-549/14, EU:C:2016:634, 40 kohta). Kuten komissio toteaa kirjallisissa huomautuksissaan, hankintasopimuksen hinta on hyvin merkittävä seikka, kun hankintayksikkö arvioi tarjouksia, samoin kuin silloin, kun se päättää tehdä sopimuksen tietyn toimijan kanssa. Tämä merkittävyys ilmenee lisäksi siitä, että hinta mainitaan molemmissa direktiivin 2004/17 55 artiklan 1 kohdassa mainituissa hankintasopimuksen tekoperusteissa. Näin ollen kansallisen oikeuden säännöt, joissa ei säädetä hintojen säännöllisestä tarkistamisesta tässä direktiivissä tarkoitettuja aloja koskevien hankintasopimusten tekemisen jälkeen, ovat pikemminkin omiaan edistämään kyseisten periaatteiden noudattamista.
- 31 Tästä seuraa, että direktiiviä 2004/17 ja sen taustalla olevia yleisiä periaatteita on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä pääasiassa kyseessä olevien kaltaisille kansallisen oikeuden säännöille, joissa ei säädetä hintojen säännöllisestä tarkistamisesta tässä direktiivissä tarkoitettuja aloja koskevien hankintasopimusten tekemisen jälkeen.
- 32 Toiseksi SEUT 56 artiklan tulkinnasta on todettava, että tässä artiklassa vahvistetaan palveluiden vapaan liikkuvuuden suhteen yhdenvertaisuusperiaate ja syrjintäkiellon periaate sekä avoimuusvelvollisuus, ja pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten kansallisen oikeuden sääntöjen yhteensopivuutta niiden kanssa arvioitiin jo tämän tuomion 30 kohdassa. Tämän vuoksi tätä artiklaa ei ole tulkittava uudelleen tältä osin.
- 33 Kolmanneksi perusoikeuskirjan 16 artiklan tulkinnan osalta on muistutettava, että perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjan määräykset koskevat jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta. Perusoikeuskirjan 51 artiklan 2 kohdan mukaan perusoikeuskirjalla ei uloteta unionin oikeuden soveltamisalaa unionin toimivaltaa laajemmaksi eikä luoda unionille uutta toimivaltaa tai uusia tehtäviä eikä muuteta perussopimuksissa määritellyjä toimivaltuuksia ja tehtäviä. Unionin tuomioistuimen on siten tulkittava perusoikeuskirjan valossa unionin oikeutta unionille annetun toimivallan rajoissa (tuomio 10.7.2014, Julián Hernández ym., C-198/13, EU:C:2014:2055, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 34 Tältä osin on huomautettava, että perusoikeuskirjan 51 artiklassa tarkoitettu käsite ”unionin oikeuden soveltaminen” edellyttää unionin oikeuden toimen ja kyseessä olevan kansallisen toimenpiteen välistä yhteyttä. Unionin tuomioistuin on katsonut erityisesti, ettei unionin perusoikeuksia voitu soveltaa

suhteessa kansalliseen lainsäädäntöön sen vuoksi, ettei kyseisen alan unionin säännöksissä asetettu jäsenvaltioille erityistä velvoitetta pääasiassa kyseessä olleen tilanteen osalta (tuomio 10.7.2014, Julián Hernández ym., C-198/13, EU:C:2014:2055, 34 ja 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 35 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että koska tämän tuomion 29 ja 30 kohdasta ilmenee, ettei direktiivissä 2004/17 eikä sen taustalla olevissa yleisissä periaatteissa aseteta jäsenvaltioille nimenomaista velvoitetta antaa säännöksiä, joissa vaadittaisiin hankintayksikköä tarkistamaan hintaa ylöspäin sopimuskumppanin eduksi hankintasopimuksen tekemisen jälkeen, pääasiassa kyseessä olevilla asetuksen nro 163/2006 säännöksillä, joissa ei säädetä kyseisessä direktiivissä tarkoitettuja aloja koskevien hankintasopimusten hintojen säännöllisestä tarkistamisesta, ei ole yhteyttä kyseiseen direktiiviin eikä niillä voida näin ollen katsoa sovellettavan unionin oikeutta.
- 36 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 2004/17 ja sen taustalla olevia yleisiä periaatteita on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä pääasiassa kyseessä olevien kaltaisille kansallisen oikeuden säännöille, joissa ei säädetä hintojen säännöllisestä tarkistamisesta tässä direktiivissä tarkoitettuja aloja koskevien hankintasopimusten tekemisen jälkeen.

Toinen kysymys

- 37 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että unionin tuomioistuin jättää kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyyntön tutkimatta, jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä unionin oikeussäännön tulkittamisella tai pätevyyden arvioinnilla ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen (ks. vastaavasti tuomio 28.3.2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 38 Tältä osin on todettava, että tämä kysymys, jolla ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii direktiivin 2004/17 pätevyyttä, perustuu siihen lähtökohtaan, että siltä osin kuin pääasiassa kyseessä olevissa asetuksen nro 163/2006 säännöksissä ei säädetä tässä direktiivissä tarkoitettuja aloja koskevien hankintasopimusten hintojen säännöllisestä tarkistamisesta, ne merkitsevät kyseisen direktiivin soveltamista.
- 39 Koska ensimmäisen kysymyksen tarkastelusta seuraa, etteivät direktiivi 2004/17 tai sen taustalla olevat periaatteet ole esteenä pääasiassa kyseessä olevien kaltaisille kansallisen oikeuden säännöille, joissa ei säädetä hintojen säännöllisestä tarkistamisesta tämän direktiivin kohteena olevien alojen hankintapäätöksen tekemisen jälkeen, tämä kysymys on hypoteettinen.
- 40 Näin ollen on todettava, ettei toista kysymystä voida ottaa tutkittavaksi.

Oikeudenkäyntikulut

- 41 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (yhdeksäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Vesi- ja energihuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2004/17/EY, sellaisena kuin se on muutettuna 30.11.2011 annetulla

komission asetuksella (EU) N:o 1251/2011, ja sen taustalla olevia yleisiä periaatteita on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä pääasiassa kyseessä olevien kaltaisille kansallisen oikeuden säännöille, joissa ei säädetä hintojen säännöllisestä tarkistamisesta tässä direktiivissä tarkoitettuja aloja koskevien hankintasopimusten tekemisen jälkeen.

Allekirjoitukset